

به نام خدا

مقدمه:

بر اساس ماده ی ۳۸ قانون مالیات بر ارزش افزوده شرکت های پتروشیمی و پالایشگاه های نفت که بالقوه آلاینده بوده و شمولیت پرداخت عوارض آلایندهی آن ها، نیازی به درج در فهرست صنایع آلاینده ندارد و در صورت رفع آلودگی و تایید سازمان، از پرداخت عوارض مذکور معاف می گردند. از آنجایی که واحدهای موردنظر، فرآیند های پیچیده و چند گانه ای داشته و آلودگی های متفاوتی حسب نوع فرآیند تولید می کنند که اغلب به صورت نشت و محیطی بوده، تنها اکتفا به گزارش های خود اظهاری برای قضاوت در خصوص آلودگی یا رفع آلودگی آنها منطقی به نظر نمی رسد. از طرفی پروژه ها و برنامه های زیست محیطی ارائه شده در برخی از واحدهای فوق الذکر، در جهت کاهش و کنترل آلودگی های منتشره نباید نادیده گرفته شود. لذا در دستور العمل حاضر تلاش گردیده تا ضمن لحاظ تمامی استانداردهای موجود و انتشار آلاینده های محیطی و اقدامات اثربخش زیست محیطی، با ایجاد وحدت رویه در نحوه ی بررسی رفع آلایندهی واحدهای پتروشیمی و پالایشگاه های نفت، نسبت به واقعی و منطقی نمودن نتایج آلایندهی، در راستای حفاظت از محیط زیست و منابع انرژی، اقدام شود. بدیهی است روند ارائه شده، با تغییراتی جزئی حسب نوع صنعت، قابل تعمیم به سایر گروه های صنعتی بوده و می تواند ملاک تشخیص آلایندهی سایر واحدها قرار گیرد. در حال حاضر این دستورالعمل منحصر برای بررسی رفع آلودگی واحدهای پتروشیمی و پالایشگاه های نفت به صورت آزمایشی، لازم الاجرا بوده و در هر دوره ی مالیاتی برای واحدهای متقاضی اجرا می گردد.

مسئولیت حسن اجرا، ویرایش و تفسیر این دستورالعمل در سطح سازمان حفاظت محیط زیست بر عهده معاونت محیط زیست انسانی می باشد.

- مسئولیت حسن اجرای این دستورالعمل در سطح استان ها بر عهده ادارات کل حفاظت محیط زیست استان ها می باشد.

تعاریف:

- کارگروه استانی: کارگروه عوارض آلایندهی مستقر در اداره کل حفاظت محیط زیست استان که اعضای آن طی نامه شماره ۹۵/۳۰۵۹۰ مورخ ۹۵/۷/۵ به ادارات کل حفاظت محیط زیست ابلاغ شده است.

- کارگروه عوارض آلاینده‌گی: کارگروه عوارض آلاینده‌گی مستقر در معاونت محیط زیست انسانی سازمان حفاظت محیط زیست که تعیین وزن آلاینده‌گی پالایشگاه‌های نفت و واحدهای پتروشیمی (حسب مورد با حضور نمایندگان صنعت نفت) را بر عهده دارد:

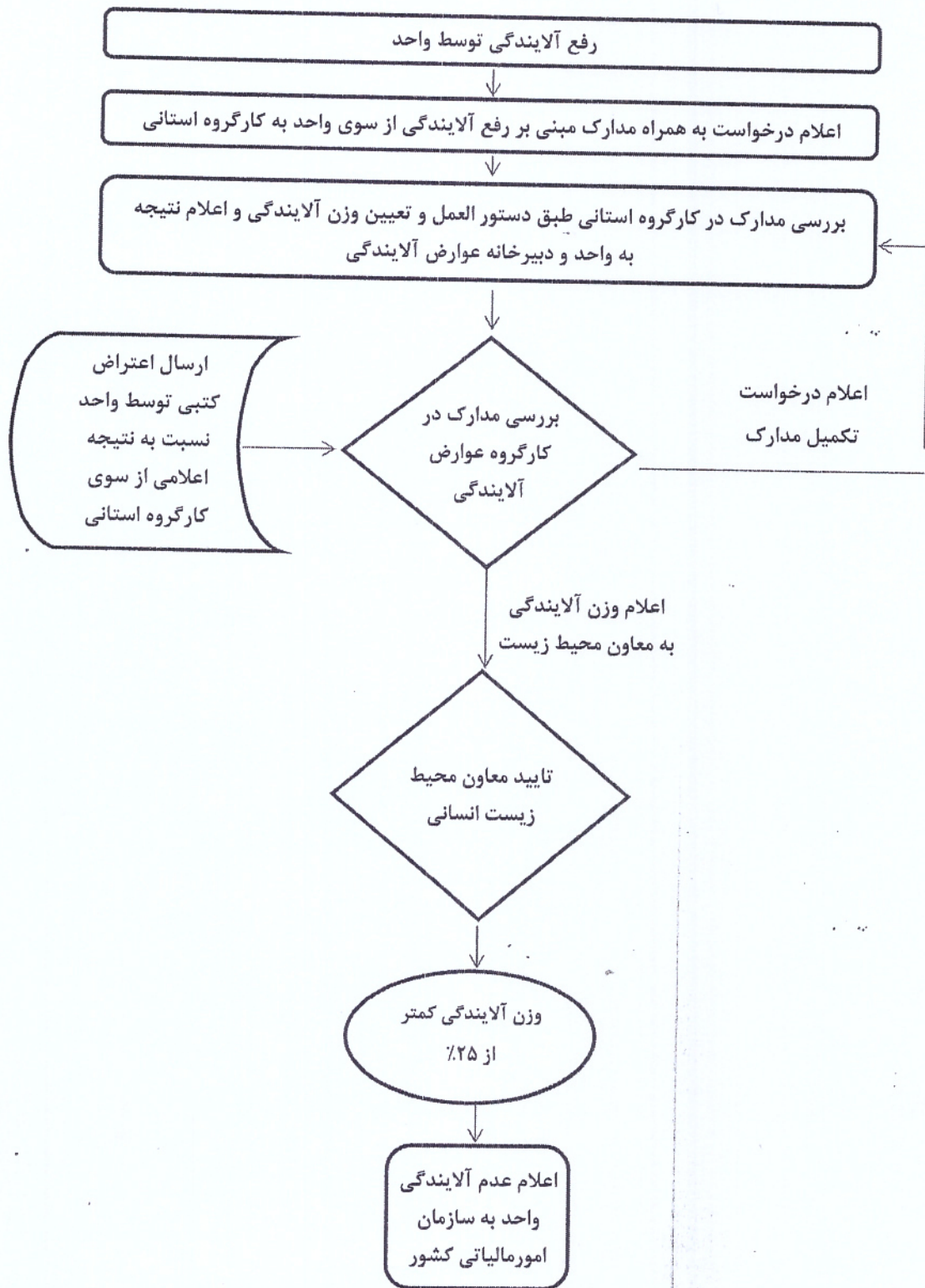
- دبیرخانه عوارض آلاینده‌گی: دبیرخانه مستقر در معاونت محیط زیست انسانی سازمان حفاظت محیط زیست که مسوولیت ارتباطات، مکاتبات و تنظیم مستندات مربوط را بر عهده دارد.

- وزن آلاینده‌گی: عددی است بین صفر تا صد که نشان دهنده میزان آلاینده‌گی واحدهای صنعتی می‌باشد.

- ضریب عملکرد: عددی است بین صفر تا ۱۵ که به نحوه اجرای برنامه‌های زیست محیطی و اقدامات کاهش و کنترل آلودگی در واحد بستگی دارد.

الزامات و مستندات مرجع

- تبصره یک ماده ۳۸ قانون مالیات بر ارزش افزوده.
- دستورالعمل تهیه فهرست صنایع آلاینده موضوع تبصره یک ماده ۳۸ قانون مالیات بر ارزش افزوده، منضم به نامه شماره ۹۵/۱۶۴۳۳ مورخه ۱۳۹۵/۰۴/۲۰ معاونت محیط زیست انسانی سازمان.
- تفسیر معاونت حقوقی ریاست جمهوری نامه ۱۰۶۷۰/۸۶۳۱۷ مورخ ۱۳۹۵/۰۵/۰۴.
- تصویب نامه شماره ۹۵/۹۵۰۵ ت/۴۹۰۶۵ مورخ ۱۳۹۵/۰۱/۳۱ هیات وزیران (حدود مجاز آلاینده های هوا در صنایع)
- تصویب نامه شماره ۱۸۲۴۱ ت/۷۱ مورخ ۱۳۷۳/۰۳/۱۶ هیات وزیران (استانداردهای خروجی فاضلاب)
- آیین نامه خوداظهاری در پایش محیط زیست و شیوه نامه‌های آزمایشگاه‌های معتمد، صادره از معاونت محیط زیست انسانی سازمان، دفتر پایش فراگیر محیط زیست.
- دستورالعمل‌های مورد تایید سازمان در خصوص مدیریت پسماند.
- استانداردهای هوای پاک

نحوه تعیین وزن آلاینده‌گی واحدها

- محاسبه وزن آلاینده‌گی واحد

وزن آلاینده‌گی هر واحد در هر فصل سال عددی است بین صفر تا صد. وزن آلاینده‌گی واحد به صورت تابعی از میزان آلودگی در سه بخش پساب، هوا و پسماند است که طبق رابطه شماره (۱) تعیین می‌شود. طبق این رابطه، وزن آلاینده‌گی هر واحد با احتساب ۴۰٪ برای بخش پساب، ۴۰٪ برای بخش هوا و ۲۰٪ برای بخش پسماند تعیین می‌شود.

رابطه (۱):

$$(0.4 \times \text{سهم آلاینده‌گی واحد در بخش هوا}) + (0.4 \times \text{سهم آلاینده‌گی واحد در بخش پساب}) = \text{واحد آلاینده‌گی وزن} \\ + (0.2 \times \text{سهم آلاینده‌گی واحد در بخش پسماند})$$

- سهم آلاینده‌گی واحد در بخش پساب در هر دوره:

جهت تعیین سهم آلاینده‌گی واحد در بخش پساب به ترتیب زیر عمل می‌شود:

۱- ابتدا درصد آلاینده‌گی منبع با در دست داشتن تعداد دفعات پایش با نتیجه آلاینده بودن منبع (دارای حداقل یک پارامتر خارج از حدود مجاز یا استاندارد- براساس آیین‌نامه اجرایی تصویب‌نامه شماره ۱۸۲۴۱/ت/۷۱ مورخ ۱۳۷۳/۰۳/۱۶ هیات وزیران) و تعداد کل دفعات پایش از رابطه شماره (۲) به دست می‌آید.

رابطه (۲):

$$\text{نسبت آلاینده‌گی هر منبع} = \frac{\text{تعداد دفعات پایش با نتیجه بالاتر از استاندارد (در دوره مورد بررسی)}}{\text{تعداد کل دفعات پایش در منبع (حداقل سه بار در هر دوره)}}$$

نکته: در مواردی که حسب نظر اداره کل نیاز به تعداد اندازه‌گیری بیشتر باشد، مراتب جهت اقدام در دوره‌ی بعد تا پایان ماه اول دوره، به واحد ابلاغ می‌گردد.

در مواردی که منبع دارای تجهیزات پایش لحظه‌ای باشد، درصد آلاینده‌گی منبع از اطلاعات لحظه‌ای و با در نظر گرفتن نسبت زمانی آلاینده‌گی در منبع از رابطه شماره (۳) بدست می‌آید.

رابطه (۳):

$$\text{نسبت آلاینده‌گی هر منبع} = \frac{\text{مدت زمان خروج از حدود مجاز (ساعت)}}{\text{مدت زمان کل پایش دوره (ساعت)}}$$

۲- در این مرحله، میزان انتشار آلاینده در هر منبع از حاصلضرب درصد آلاینده‌گی منبع در میزان کل خروجی از منبع بدست می‌آید. نحوه محاسبه در رابطه شماره (۴) آورده شده است.

رابطه (۴):

$$\text{میزان خروجی پساب از منبع (مترمکعب)} \times \text{نسبت آلاینده‌گی منبع} = \text{میزان انتشار هر آلاینده هر منبع}$$

۳- در ادامه با محاسبه مجموع میزان انتشار آلاینده‌ها در همه منابع آلاینده و تقسیم آن بر میزان کل خروجی پساب و اعمال ضریب عملکرد، سهم آلاینده‌گی در بخش پساب تعیین می‌شود. سهم آلاینده‌گی در بخش پساب عددیست بین صفر تا صد که از رابطه شماره (۵) بدست می‌آید.

منظور از میزان کل خروجی از تمام منابع (در مخرج کسر رابطه شماره ۵)، مجموع میزان خروجی از همه منابع آلاینده و غیر آلاینده می‌باشد.

رابطه (۵):

$$\text{ضریب عملکرد } (100 \times) = \frac{\text{مجموع میزان انتشار آلاینده‌ها از منابع } (m^3)}{\text{میزان کل خروجی پساب از تمام منابع } (m^3)} \times \text{سهم آلاینده‌گی واحد در بخش پساب}$$

نکته ۱: بازه زمانی در روابط شماره (۱) تا (۵)، فصل مورد بررسی است که ممکن است در این روابط بر حسب ساعت نیز وارد شود.

نکته ۲: فهرست پارامترهای لازم برای اندازه‌گیری در پساب خروجی هر منبع، مطابق با جدول شماره (۳) آیین نامه خوداظهاری در پایش آلودگی محیط زیست می‌باشد.

نکته ۳: آن دسته از واحدهایی که پساب تولیدی آنها به تصفیه‌خانه مرکزی (خارج از محدوده آن واحد) انتقال داده می‌شود (مانند مجتمع‌های پتروشیمی در ماهشهر و عسلویه) از شمول روابط شماره (۲) تا (۵) خارج هستند لیکن در صورت برقراری یکی از دو شرط زیر، سهم آلاینده‌گی آنها در بخش پساب برابر با صد در نظر گرفته می‌شود:

الف: تخلیه مستقیم پساب به محیط بیش از ۲۴ ساعت (در فصل مورد بررسی) به صورت مداوم.

ب: جاری نبودن قرارداد تصفیه پساب با تصفیه‌خانه مرکزی.

بدیهی است با هدایت پساب به تصفیه‌خانه مرکزی و عدم احراز شرایط فوق، سهم آلاینده‌گی در بخش پساب برابر با صفر در نظر گرفته می‌شود.

در رابطه شماره (۵)، ضریب عملکرد که عددی بین صفر تا ۲۰ می‌باشد، توسط کارگروه استانی تعیین و توسط کارگروه عوارض آلاینده‌گی تایید می‌شود. این ضریب به نحوه اجرای برنامه‌های زیست محیطی و اقدامات کاهش و کنترل آلودگی پساب در واحد بستگی دارد. میزان سهم عوامل تعیین‌کننده این ضریب در جدول شماره (۱) ارائه شده است.

جدول (۱): میزان سهم عوامل موثر در تعیین ضریب عملکرد در هر دوره در بخش پساب

ردیف	شرح عامل	میزان سهم
۱	تهیه و تدوین برنامه‌های کاهش آلودگی پساب بر اساس نتایج خوداظهاری در پایش	۳
۲	پیشرفت فیزیکی اقدامات / پروژه‌ها مطابق با درصد اعلام شده در برنامه‌ها (هر ۲۵ در صد یک امتیاز)	۴
۳	گزارش دهی مناسب از نحوه و نتایج اقدامات به اداره کل حفاظت محیط زیست استان	۳
۴	انطباق اقدامات انجام شده با کاهش یا رفع آلودگی پساب	۱۰
	جمع	۲۰

- سهم آلایندگی در بخش هوا

جهت تعیین سهم آلایندگی در بخش هوا به ترتیب زیر عمل می شود:

۱- ابتدا درصد آلایندگی منبع با در دست داشتن تعداد دفعات پایش با نتیجه آلاینده بودن منبع (دارای حداقل یک پارامتر خارج از حدود مجاز یا استاندارد- براساس تصویب نامه شماره ۹۵۰۵/ت/۴۹۰۶۵ مورخ ۱۳۹۵/۰۱/۲۱ هیات وزیران) و تعداد کل دفعات پایش از رابطه شماره (۶) به دست می آید.

رابطه (۶):

$$\text{نسبت آلایندگی هر منبع} = \frac{\text{تعداد دفعات پایش بالاتر از حدود مجاز}}{\text{تعداد کل دفعات پایش در منبع (حداقل سه بار هر دوره)}}$$

نکته ۱: در مواردی که حسب نظر اداره کل نیاز به تعداد اندازه گیری بیشتر باشد، مراتب در مهلت منطقی به واحد ابلاغ می گردد.

نکته ۲: در مواردی که منبع دارای تجهیزات پایش لحظه ای باشد، درصد آلایندگی منبع از اطلاعات لحظه ای و با در نظر گرفتن نسبت زمانی آلایندگی در منبع از رابطه شماره (۷) به دست می آید.

رابطه (۷):

$$\text{نسبت آلایندگی هر منبع} = \frac{\text{مدت زمان خروج از حدود مجاز (ساعت)}}{\text{مدت زمان کل پایش (ساعت)}}$$

۲- در این مرحله، میزان انتشار آلاینده در هر منبع از حاصلضرب درصد آلایندگی منبع در میزان کل خروجی از منبع بدست می آید. نحوه محاسبه در رابطه شماره (۸) آورده شده است.

رابطه (۸):

میزان خروجی از منبع $\times$ درصد آلاینده‌گی منبع = میزان انتشار آلاینده در منبع

۳- در ادامه، با محاسبه مجموع میزان انتشار آلاینده‌ها از همه منابع آلاینده و تقسیم آن بر میزان کل خروجی از منابع واحد و اعمال ضریب عملکرد، سهم آلاینده‌گی واحد در بخش هوا تعیین می‌شود. سهم آلاینده‌گی در بخش هوا عددیست بین صفر تا صد که از رابطه شماره (۹) بدست می‌آید.

منظور از میزان کل خروجی از تمام منابع (در مخرج کسر رابطه شماره ۹)، مجموع میزان خروجی از همه منابع آلاینده و غیر آلاینده می‌باشد.

رابطه (۹):

$$\text{سهم آلاینده‌گی واحد در بخش بساب} = \frac{\text{مجموع میزان انتشار آلاینده‌ها از منابع (m}^3\text{)}}{\text{میزان کل خروجی از تمام منابع (m}^3\text{)}} \times (100 \times \text{ضریب عملکرد})$$

نکته: بازه زمانی در روابط شماره (۶) تا (۹)، فصل مورد بررسی است. همچنین ضریب عملکرد که عددی بین صفر تا ۲۰ می‌باشد، توسط کارگروه تعیین می‌شود. این ضریب به نحوه اجرای برنامه‌های مدیریت زیست محیطی و اقدامات کاهش و کنترل آلودگی در بخش هوا در واحد بستگی دارد. میزان سهم عوامل تعیین‌کننده این ضریب در جدول شماره (۲) ارائه شده است.

جدول (۲): میزان سهم عوامل موثر در تعیین ضریب عملکرد در بخش هوا

ردیف	شرح عامل	میزان سهم
۱	تهیه و تدوین برنامه‌های کاهش آلودگی هوا بر اساس نتایج خوداظهاری در پایش	۳
۲	پیشرفت فیزیکی اقدامات / پروژه‌ها مطابق با درصد اعلام شده در برنامه‌ها (هر ۲۵ در صد یک امتیاز)	۴
۳	گزارش دهی مناسب از نحوه و نتایج اقدامات به اداره کل حفاظت محیط زیست استان	۳
۴	انطباق اقدامات انجام شده با کاهش یا رفع آلودگی هوا	۱۰
	جمع	۲۰

سهم آلاینده‌گی در بخش پسماند

سهم آلاینده‌گی در بخش پسماند عددیست بین صفر تا صد. نظر به ماهیت آلودگی‌های پسماند ناشی از دو عامل: عدم رعایت الزامات مدیریت پسماند و عدم اخذ پیمانکار ذیصلاح برای امحای پسماندهای ویژه و عادی، سهم آلاینده‌گی در بخش پسماند تابعی از این دو عامل است که پس از اعمال ضریب عملکرد از رابطه شماره ۱۰ تعیین می‌شود.

رابطه (۱۰):

$$\text{سهم آلاینده‌گی واحد در بخش پسماند} = \text{پسماند آلودگی} \times (100 - \text{ضریب عملکرد})$$

با استفاده از جدول شماره (۴)، میزان آلودگی پسماند با نگاه به قرارداد همکاری با پیمانکار ذیصلاح امحای پسماندهای عادی و ویژه و نیز چگونگی رعایت الزامات مدیریت پسماند در واحد، به دست می‌آید.

جدول شماره (۴): نحوه تعیین میزان آلودگی پسماند در واحد

آلودگی پسماند	وضعیت واحد		ردیف	
	رعایت الزامات مدیریت پسماند در عناصر تولید، جمع آوری، ذخیره سازی، حمل و نقل بازیافت و دفع	قرارداد امحا پسماند		
		عادی		ویژه
صفر	-	دارد		۱
۰/۲۰	رعایت الزامات در بخش پسماندهای عادی و ویژه	ندارد		۲
۰/۲۵	عدم رعایت حداقل یکی از الزامات تنها در بخش پسماندهای عادی			
۰/۹۵	عدم رعایت حداقل یکی از الزامات تنها در بخش پسماندهای ویژه			
۱	عدم رعایت حداقل یکی از الزامات در بخش های پسماندهای عادی	ندارد		۳
۰/۰۵	رعایت الزامات در بخش پسماندهای عادی			
۰/۱۰	عدم رعایت حداقل یکی از الزامات در بخش پسماندهای عادی	دارد		۴
۰/۱۵	رعایت الزامات در بخش پسماندهای ویژه			
۰/۹۰	عدم رعایت حداقل یکی از الزامات در بخش پسماندهای ویژه			

همچنین ضریب عملکرد که عددی بین صفر تا ۲۰ می باشد، توسط کارگروه تعیین می شود. این ضریب به نحوه اجرای برنامه های زیست محیطی و اقدامات کاهش و کنترل آلودگی در بخش پسماند در واحد بستگی دارد. میزان سهم عوامل تعیین کننده این ضریب در جدول شماره (۵) ارائه شده است.

جدول (۵): میزان سهم عوامل تعیین کننده ضریب عملکرد در بخش پسماند

ردیف	شرح عامل	میزان سهم
۱	تهیه و تدوین برنامه های مدیریت پسماند	۳
۲	پیشرفت فیزیکی اقدامات / پروژه ها مطابق با درصد اعلام شده در برنامه ها	۴
۳	گزارش دهی مناسب از نحوه و نتایج اقدامات به اداره کل حفاظت محیط زیست استان	۳
۴	انطباق اقدامات انجام شده با بهبود عناصر سیستم مدیریت پسماند	۱۰
	جمع	۲۰

تبصره ۱: در صورتیکه مجموع اوزان آلاینده‌گی واحد در فصل مورد بررسی و فصل‌های قبلی کمتر از ۲۵ باشد، واحد در فهرست واحدهای آلاینده فصل مورد بررسی قرار نمی‌گیرد لیکن وزن آلاینده‌گی فصل مورد بررسی، جهت محاسبه در فصل بعد منظور خواهد شد.

تبصره ۲: در صورتیکه مجموع اوزان آلاینده‌گی واحد در فصل مورد بررسی و فصل‌های قبلی مساوی یا بیشتر از ۲۵ باشد، واحد در فهرست واحدهای آلاینده فصل مورد بررسی قرار می‌گیرد. بدیهی است با قرارگیری واحد در فهرست، مجموع اوزان آلاینده‌گی برای محاسبه در فصل بعدی، برابر با صفر خواهد بود.